

CONDUITA COMUNICAȚIONALĂ A PROFESORULUI

Lilia NACAI, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova

Abstract: The article reflects the theoretical dimensions of the teacher's communication behavior – an essential component of pedagogical aptitude. It presents an interesting synthesis of the characteristics of the effective teacher, as well as the pedagogical aptitude approaches.

Interesul sporit de-a lungul anilor al cercetătorilor orientat spre a determina caracteristicile unui profesor în raport cu rezultatele pozitive în activitatea didactică și de a preciza valoarea fiecăreia este actual și în prezent. Dificultățile realizării unei cercetări valide, în acest sens, rezidă în complexitatea obiectivelor instructive-educative și în faptul că eficacitatea activității didactice nu se sumează într-o caracteristică unitară. Influența exercitată de un profesor asupra educabililor nu dă rezultate evidente, imediate, iar efectul apărut după o perioadă de timp este greu de determinat. În acest sens, numărul, natura, clasificarea caracteristicilor profesorului identificate de variați autori în rezultatul investigațiilor experimentale se profilează cu diferențe semnificative. Analizând studiile științifice realizate de Nicolae Mitrofan, Anca Dragu, Constantin Voicu am realizat o sinteză a caracteristicilor profesorului eficient [1, 2, 5].

Tabelul 1. Caracteristicile profesorului eficient

Autori	Caracteristicile profesorului
J.B. Rochar	Talentul pedagogic, intuiția, omenia, simțul umorului, răbdarea.
R. Hubert	Bun simț, intuiție psihologică, ordine, claritate, spirit metodic și ordonat, calități morale (probitatea, generozitatea, stăpînirea de sine, spirit critic, modestie), bună dispoziție, vocație pedagogică (iubire pentru copil, simțul valorii, simțul misiunii).
H. Gariat	Conduita verbală: vocea, atitudinea corporală, gesturile; gustul pentru studii, plăcerea de a preda, simpatia pentru educabili, respect pentru personalitatea educabilului, calm, răbdare, fermitate, atenție la detalii.
J. Thomas	Puternic ancorat în realitate, personalitate bogată, spirit animat de curiozitate, expert al relațiilor umane, echilibrat fizic și psihic, actor care cucerește prin elocință, dicție, sens dramatic, să poată lucra în echipă.
Argyle	Prietenos și drept, realizează contacte bune cu educabilii, stimulator,

	energic, cu o bogată fantezie, stabil afectiv, erudit, bine pregătit în domeniu.
J. E. Gustafsson	Comportamentul noverbal, comportamentul verbal.
D.G. Ryans	Afecțiune, înțelegere și prietenie; responsabilitate, spirit metodic și acțiuni sistematice; putere de stimulare, imaginație și entuziasm.
E. P. Torrance	Artist în profesiunea sa, stăpînit și reușește să transmită și altora dorința arzătoare de a ști, își iubesc cu patimă munca, sub influența lui orizonturile cunoașterii se lărgesc, teama de necunoscut dispare, necunoscutul devine cunoscut; inspiră educabililor de a fi creativi, independenți în gândire și acțiune; este anxios dorind să-și vadă cât mai repede educabilii ”mergînd” singuri.
I.Sulea-Firu	Normalitate, înțelegță, moralitate, sănătate, caracter moral, cinste, conștiinciozitate, dreptate, nepărtinire, seriozitate, demnitate, bunătate, generozitate, blîndețe, modestie, putere de muncă și creație, ordonat, inițiativă, îndemînare, iubire, puterea de a te apropia de educabili, înțelegere și interes pentru ei; cadrul explicării: lămurit, frumos, atractiv, cu putere de însuflețire, încîntare și încurajare a altora; vocație: conștiința propriilor însușiri și dorința de a le folosi în educație, chemare pentru această muncă: pregătirea: cunoștințe și aplicarea acestora în muncă.
A.Neculau	Capacitatea de a transmite cunoștințe, înțelegța, interes pentru dezvoltarea capacităților intelectuale ale educabililor, experiență didactică, pasiune în muncă, autoritate în fața educabililor, competență în disciplina predată, capacitatea de a munci metodic.
L. Ghivrigă	Atitudinea corectă față de educabili, folosirea adecvată a metodelor didactice, interes pentru munca didactică, tact pedagogic, apropiere, căldură, cunoștințe în domeniu.
N. Mitrofan	Deschis, cald, înțelegător, înțelegță vie, capacitate de abstractizare, stabilitate emoțională puternică, caracter afirmat, autoritate, conștiincios, străduitor, serios, cu simțul datoriei, cutezător, întreprinzător, sociabil, delicat, tandru, sensibil, practic, abil, perspicace, clarvăzător, lucid, calm, liniștit, încrezător în sine, senin, deschis, sincer, spirit critic, generos; independent, prudent, distins, calm.

Alcătuirea unui inventar al caracteristicilor, trăsăturilor profesorului care realizează desfășurarea cu rezultate bune a activității didactice, ese utilă, necesară, acestea influențînd randamentul activității profesorului, dar Nicolae Mitrofan, constată din datele cercetărilor științifice, ca nu este și suficientă - activitatea didactică fiind condiționată și de nivelul de funcționalitate a aptitudinilor pedagogice. Aptitudinea pedagogică, ca parte a personalității cadrului didactic constituie *variabila de ieșire a sistemului*. Ea apare ca o variabilă instrumentală, practică, efectivă ce asigură o bună desfășurare a activității instructiv-educative.

Pe plan mondial, există numeroase contribuții științifice privind studiul aptitudinii pedagogice: noțiunea, structura, elucidate de N. V. Kuzmina, F.N. Gonobolin, V. Pavelcu, N. Mitrofan, P.Golu, Al. Roșca, S. Marcus, C. Voica.

F. N. Gonobolin a depășit maniera tradițională, încercînd să se apropie de structura psihologică a aptitudinii pedagogice, relevante prin: capacitatea de a cunoaște și a înțelege elevul, de a stabili relația

necesară cu fiecare elev sau cu întreaga clasă, observația pedagogică, capacitatea de a transmite în mod accesibil cunoștințe, aptitudine organizatorică, atenție distributivă, imaginație pedagogică, tact pedagogic, creativitate, aptitudini de examinator [5, p. 136].

Componentele aptitudinii pedagogice reflectate de Nicolae Mitrofan sunt: competența științifică, competența psihopedagogică și competența psihosocială. Cele trei tipuri nu acționează izolat, ci sunt integrate în structura personalității profesorului.

Competența științifică presupune o solidă pregătire de specialitate.

Competența psihopedagogică este asigurată de ansamblul capacităților necesare pentru a „construi”, personalitatea elevilor și cuprinde: capacitatea de a determina gradul de dificultate al materialului de învățare, capacitatea de a-l face accesibil prin metode și mijloace adecvate, capacitatea de a înțelege elevul, de a pătrunde în lumea sa interioară, creativitatea și capacitatea de a crea noi modele de influențare instructiv-educativă, în funcție de cerințele fiecărei situații educaționale.

Competența psihosocială cuprinde un ansamblu de capacități necesare optimizării relațiilor interumane, cum ar fi: capacitatea de a adopta un rol diferit, capacitatea de a stabili ușor și adecvat relații cu ceilalți, capacitatea de a influența grupul de elevi, precum și indivizii izolați, capacitatea de a comunica ușor și eficient, de a utiliza adecvat puterea și autoritatea, capacitatea de a adopta diferite stiluri de conducere.

Aptitudinea pedagogică conferă o mare flexibilitate cadrului didactic, favorizând o adaptare rapidă și ușoară la cerințele unei situații educative [2, p. 155].

Paul Popescu-Neveanu consideră elementul esențial al sistemului de aptitudini pedagogice - comunicativitatea, de natură să transmită cunoștințe, să structureze operații intelectuale și să genereze motive superioare [3, p. 128].

Conform lui A. Cosmovici și D. Mihai, comunicativitatea ar fi „ușurința și plăcerea de a vorbi, de a comunica”. Autorii mai explică această trăsătură și prin lipsa dificultăților de a iniția o convorbire și de a aborda probleme personale. Comunicativitatea este deosebit de complex, care poate fi rezultatul convergenței mai multor factori. C. Levy-Leboyer observă că, în ceea ce privește comunicarea și eficiența intervenției în tr-o conversație, avem de-a face cu „trilogia ardoare, combativitate și echilibru”. Psihologul francez mai spune și că persoana capabilă să stabilească rapid contacte nu reușește întotdeauna să determine ca acestea să fie și durabile, fiind vorba de fapt de lipsa unei coincidențe existente între comunicativitate și afiniție socială (dorința de a se afla în societate, care nu are aceeași intensitate la toți oamenii), rezistență la schimbare [4, p. 203].

Această aptitudine de tip didactic, în viziunea lui Paul Popescu-Neveanu, caracterizează integral personalitatea cadrului didactic, fiind astfel focalizată și instrumentată încât să poată opera într-o manieră constructivă. Este vorba despre o dispoziție comunicativă și de influențare cu toate componentele sale: vorbire expresivă, gesticulare adecvată, capacitate de demonstrare inductivă și logică, expunerea semnificativă și inteligibilă, dialog familiar și antrenat, simț dramatic, capacitate empatică de transpunere în situația psihologică a educabilului precum și abilități organizaționale, de control psihodidactic, docimologice.

Doina-Ștefana Săucan, menționează dificultățile cercetării și a elaborării teoretice asupra conduitei comunicaționale a cadrului didactic, aducând mai multe argumente [3, p. 128]:

1. Rolul profesorului se îmbogățește, se nuanțează de la o perioadă la alta.
2. Multe din funcțiile pe care el le exercită sunt imprecise și de cele mai multe ori abstracte și nu putem vorbi despre un model al conduitei comunicaționale eficiente.
3. Concepțiile cadrelor didactice privind propriul mod de a comunica în câmpul educațional diferă și ele foarte mult.

Intenția de a realiza un studiu experimental al conduitei comunicaționale a cadrului didactic, în viziunea noastră, trebuie să pornească de la ideea că relația de comunicare didactică are doi parteneri

profesorul și educabilul, ni se pare îndreptățit ca educabilul să evalueze conduita comunicațională a profesorului, mai mult, profesorul să realizeze și o autoevaluare. Conduita comunicațională poate fi analizată prin punerea în lumină a modului în care comunică profesorul, cuprinzând atât fenomenele interne, subiective, cât și reacțiile obiective, observabile, mijloacele prin care partea subiectivă implicată devine vizibilă și are impact asupra educabilului. De aceea în studiu experimental ne vom concentra pe abilitățile de comunicare cât și pe mijloacele de comunicare. Abilitățile de comunicare sunt acele însușiri funcționale și operaționale de comunicare care duc la eficientizarea și performanța în comunicare, întotdeauna demonstrate și demonstrabile prin fapte. Având aceste abilități profesorul folosește cele mai adecvate mijloace, pentru a fi percepute, iar relația de comunicare să fie una eficientă.

Referințe bibliografice:

1. Dragu A. Structura personalității profesorului. București: Didactică și Pedagogică, 1996. 285 p.
2. Mitrofan N. Aptitudinea pedagogică. București: Academia Republicii Socialiste România, 1988. 212 p.
3. Săucan D.-Șt. Conduita comunicațională a profesorului. In: Psihologie, 1999, nr. 3-4, p. 203-216.
4. Săucan D.-Șt. Factorii psihologici ai comunicativității. In: Psihologie, 1998, nr. 3-4, p. 203-216.
5. Voica C. Exigențe psihologice în exercitarea a profesiei didactice. In: Psihologie, 2000, nr. 3-4, p. 135-143.